

محرم در ترکیه

سرویس ترکیه/خبرگزاری آران

خبرگزاری آران / سرویس ترکیه : مردم ترکیه ماه محرم را مانند ماه مبارک رمضان، ماه ذیحجه و ماه ربیع الاول محترم می‌شمارند و اعتقاد دارند که در ماه محرم علاوه بر واقعه عاشورا در سال 61 هجری، اتفاقات مهمی در تاریخ ادیان ابراهیمی روی داده است.

توقف کشتی حضرت نوح (ع) در خشکی، انهدام بت‌ها در شهر "اور" توسط حضرت ابراهیم (ع)، دیدار حضرت یعقوب با حضرت یوسف، التیام بیماری حضرت ایوب، بیرون آمدن حضرت یونس از شکم ماهی، عبور حضرت موسی (ع) از دریای سرخ از جمله وقایعی است که به اعتقاد مردم اهل تسنن ترکیه در دهم محرم روی داده است.

ولی آنچه که از منابع دینی اهل سنت ترکیه بر می‌آید این است که بعد از واقعه غم انگیز کربلا، ماه محرم و دهم این ماه "عاشورا" مورد توجه قرار گرفته و اهمیت پیدا کرده است.

در زمان حاضر، آغاز ماه محرم توسط علما و روحانیون بر سر منابر اعلام می‌شود و مسائل و خطبه‌های دینی این ماه حداقل در دهه اول محرم به واقعه کربلا، شهادت امام حسین (ع) فرزندان و یاران آن حضرت اختصاص می‌یابد.

مردم اهل سنت آناتولی عشق و علاقه بسیار زیادی به اهل بیت پیامبر عظیم‌الشان اسلام (ص) دارند و در کلیه شئون زندگی اجتماعی و دینی خود آن را به نمایش می‌گذارند. مسلمانان آناتولی آن چنان با عشق و اخلاص از حضرت فاطمه زهرا (س)، امام علی (ع) امام حسن (ع) و امام حسین (ع)، اولاد آن بزرگواران سخن می‌گویند و ارادت می‌ورزند که هر شنونده‌ای حتی غیر مسلمان را تحت تاثیر قرار می‌دهد.

گرچه اهل سنت ترکیه مراسم آیینی و تعزیه‌خوانی ندارند، ولی سخنرانان مذهبی، وعظ و علما در دهه اول محرم معمولاً از این حادثه یاد می‌کنند و بر حقانیت امام حسین (ع) در قیام عاشورا صحه می‌گذارند و بر "یزید" و خاندان او لعنت می‌فرستند.

مراسم آیینی دهه اول محرم و تعزیه‌خوانی و سوگواری در ترکیه تنها توسط شیعیان انجام می‌گیرد که ترک‌ها به آنها "جعفری" می‌گویند.

جعفری‌ها شامل ایرانیان مهاجر و مقیم و بومیان ترکیه هستند که بیشتر در شهر استانبول ساکنند و آیین‌های خود را در مساجد ایرانیان و یا شیعیان بومی برگزار می‌کنند.

بر اساس آمارهای غیر رسمی در زمان حاضر افزون بر 30 هزار ایرانی شیعی تنها در استانبول سکونت دارند که در روزهای تاسوعا و عاشورا در میدان "حاککالی" مراسم باشکوه عزاداری را برگزار می‌کنند.

آیین‌های تاسوعا و عاشورای استانبول تنها به عزاداری و سوگواری ختم نمی‌شود، بلکه تعدادی از هنرمندان با اجرای شبیه‌خوانی و تعزیه‌خوانی توجه حضاران را به مظلومیت اهل بیت (ع) و ظلم و ستم دستگاه یزید جلب می‌کنند.

این آیین به اندازه‌ای با شکوه و دیدنی است که بسیاری از جهانگردان برای مشاهده این آیین در روزهای تاسوعا و عاشورا به استانبول سفر می‌کنند.

منابع تاریخی نشان می‌دهد، آیین‌های دهه اول محرم از اوایل سالهای 1800 میلادی به این طرف توسط ایرانیان شیعه مذهب در استانبول برگزار می‌شود.

این منابع تعداد ایرانیان در استانبول را 12 هزار نفر در اوایل قرن 19 ذکر کرده‌اند که این افراد همراه با خانواده‌های خود در سه کاروانسرای بزرگ سکونت داشته‌اند.

ایرانیان مقیم استانبول را اکثراً بازرگانان و پیشه‌وران تشکیل می‌دادند که تعداد زیادی از هنرمند، سیاستمدار، روزنامه‌نگار تبعیدی ایرانی نیز در سال‌های بعد به آنها افزوده شده است.

"کسنین بیک" محقق ترک حوالی سالهای 1880 در گزارشی از آیین‌های محرم ایرانیان می‌نویسد: ایرانیان استانبول از آغاز ماه محرم کاروان‌سراهای محل سکونت خود را با پارچه‌های سیاه می‌پوشانند و خود نیز با پوشیدن لباس‌های سیاه به مدت 10 روز عزاداری می‌کنند.

در این گزارش آمده است که روز عاشورا ایرانیان در دسته‌های مختلف در حالی که پرچم‌ها و بیرق‌های سیاه و سبز با علائم خاص شیعیان را با خود حمل می‌کنند، با صدای سنج و طبل یکی پس از دیگری وارد میدان می‌شوند و یک مداح که صدای گرم و گیرایی دارد به ذکر مصائب کربلا می‌پردازد.

در این نوشته آمده است: در روز عاشورا افزون بر 20 هزار نفر از مردم شهر استانبول اعم از مسلمان و غیر مسلمان برای دیدن آیین‌های عزاداری ایرانیان به کاروانسرای "ولید خان" که بزرگترین مرکز سکونت ایرانیان بوده است می‌آمدند.

* عاشورا در میان علویان

علویان ترکیه که گفته می‌شود حدود 20 میلیون نفر از جمعیت این کشور را تشکیل می‌دهند، مراسم و آیین خود را با تفصیل بیشتر و ذکر مصائب کربلا برگزار و امام حسین (ع) برگزار می‌کنند.

علویان که خود را "بکتاشی" نیز معرفی می‌کنند، پیروان طریقت "حاج بکتاش ولی" از عرفای ایرانی قرن هفتم هجری هستند که در نقاط مختلف ترکیه پراکنده‌اند.

حاج بکتاش ولی که نسیس به امام اول شیعیان حضرت علی (ع) می‌رسد از اهالی نیشابور در خراسان بوده که حوالی سالهای 650 به ترکیه مهاجرت و پیروان زیادی را دور خود جمع کرده که امروزه علاوه بر ترکیه در کشور "آلبانی" نیز زندگی می‌کنند.

دهه اول محرم برای علویان ترکیه و آلبانی از مقدس‌ترین ایام سال محسوب می‌شود، آنان از اول محرم تا 12 محرم هر روز را به یاد یکی از امامان معصوم (ع) روزه می‌گیرند.

در تمام مدت روزه داری به یاد تشنگی امام حسین (ع) و همراهان آن حضرت از آشامیدن آب خوداری می‌کنند و به جای آب از دوغ، چای و قهوه و یا شربت استفاده می‌کنند.

برخی از علویان 15 روز روزه داری می‌کنند که یک روز به یاد حضرت فاطمه زهرا (س) و دو روز نیز به نیت دو فرزند خردسال "مسلم بن عقیل" به 12 روز اضافه می‌کنند.

در این مدت، قربانی کردن، ذبح و یا کشتن حیوانات، بی‌جان کردن جانداران و حتی از ریشه‌کندن درختان و گیاهان برای علویان ممنوع است.

شنیدن موسیقی، تراشیدن ریش، اصلاح سر و صورت، استعمال عطر و ادوکلن، شستن لباس، دوش گرفتن، همخوابی، آواز خواندن، استفاده از مظاهر شادی، سخن زشت گفتن جزو کارهایی است که علویان در طول مدت روزه داری باید از آنها پرهیز کنند.

در طول 12 روز محرم علویان با حضور در سالن‌های اجتماعات مخصوص خود، که "جم‌اوی" (خانه جم) نامیده می‌شود، در سوگ شهادت کربلا و عزاداری می‌کنند.

سیاهپوش کردن معابر، بر تن کردن لباس‌های سیاه، سینه زنی و زنجیر زنی به شیوه‌ای که جعفری‌ها انجام می‌دهند در میان علویان مرسوم نیست.

در 12 محرم غذای مخصوصی در خانه‌های جم علویان پخته می‌شود که به آن غذا "عاشوره" می‌گویند.

عاشوره نوعی آش است که باید مواد اولیه آن از 12 ماده غذایی از قبیل بلغور گندم، نخود، عدس، لوبیا، کشمش، قیسی، بادام، فندق و انواع ادویه تشکیل شود، که معمولاً علویان آن مواد را به صورت نذری هدیه می‌کنند.

خانه‌های جم علویان دارای دیگ‌های بسیار بزرگی برای پخت عاشوره است، که پس از قرار گرفتن بر روی اجاق، مواد اولیه با دعاها و ذکر سلام و صلوات بر پیامبر عظیم‌الشان اسلام (ص) و ائمه معصومین (ع) به داخل دیگ ریخته می‌شود و بعد آب به آن اضافه می‌شود.

پس از پخته شدن عاشوره و زمانی که برای توزیع آماده می‌شود، ریش سفیدان علوی هر یک به ترتیب سلسله مراتب و جایگاه دینی با قاشق‌های بزرگ چوبی، عاشوره را هم می‌زنند و هنگام هم زدن معمولاً بر پیامبر اسلام و اهل بیت آن حضرت سلام و صلوات فرستاده می‌شود و دعا‌های مخصوصی نیز برای شفای بیماران و بهروزی و موفقیت مسلمانان می‌خوانند.

بعد از پایان مراسم هم زنی، عاشوره در میان افرادی که در خانه گرد آمده اند توزیع می شود.

بخشی از این آش نیز در خانواده های علوی قرار می گیرد که افطار روز 12 محرم با این آش کشوده می شود.

پختن عاشوره در میان اهل سنت ترکیه نیز رواج دارد، که معمولا در بین 10 محرم تا 15 محرم در خانه ها توسط مردم پخته و به عنوان نذری در میان همسایگان توزیع می شود.

به اعتقاد اهل سنت ترکیه، کشتی حضرت نوح (ع) در 10 محرم به خشکی رسید، خانواده و پیروان آن حضرت از باقیمانده مواد غذایی که در کشتی داشتند آشی را پخته و در بین سرنشینان کشتی توزیع کردند.

گرچه این سنت به طوفان بزرگ نوح نسبت داده می شود ولی با توجه به نام آش " عاشوره " و تقارن آن به ایام شهادت سالروز شهیدان و سرور آزادگان عالم و یاران با وفای آن حضرت، چنین بر می آید که این سنت بیشتر در ارتباط با واقعه کربلا در میان مردم آناتولی رواج یافته است.

پایان پیام.